YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO

5 päivänä lokakuuta 1999 *

Asiassa C-251/97,

Ranskan tasavalta, asiamiehinään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston kansainvälistä talousoikeutta ja yhteisön oikeutta koskevien asioiden jaoston jaostopäällikkö K. Rispal-Bellanger ja saman osaston ulkoasiainsihteeri G. Mignot, prosessiosoite Luxemburgissa Ranskan suurlähetystö, 8 B boulevard Joseph II,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellinen neuvonantaja G. Rozet, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies C. Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii yhteisöjen tuomioistuinta kumoamaan Ranskan tekstiili-, vaatetus-, nahka- ja kenkäteollisuuden aloilla myöntämästä tuesta 9 päivänä huhtikuuta 1997 tehdyn komission päätöksen 97/811/EY (EYVL L 334, s. 25),

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaostojen puheenjohtajat P. J. G. Kapteyn ja G. Hirsch (esittelevä tuomari) sekä tuomarit J. C. Moitinho de Almeida, C. Gulmann, J. L. Murray, L. Sevón, M. Wathelet ja R. Schintgen,

julkisasiamies: N. Fennelly,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon esittelevän tuomarin kertomuksen,

kuultuaan julkisasiamiehen 26.11.1998 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ranskan tasavalta on yhteisöjen tuomioistuimeen 10.7.1997 jättämällään kanteella vaatinut EY:n perustamissopimuksen 173 artiklan ensimmäisen kohdan (josta on muutettuna tullut EY 230 artiklan ensimmäinen kohta) nojalla yhteisöjen tuomioistuinta kumoamaan Ranskan tekstiili-, vaatetus-, nahka- ja kenkäteollisuuden aloilla myöntämästä tuesta 9 päivänä huhtikuuta 1997 tehdyn komission päätöksen 97/811/EY (EYVL L 334, s. 25; jäljempänä kanteen kohteena oleva päätös).

2 Komission päätöksessä katsotaan EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa (josta on muutettuna tullut EY 87 artiklan 1 kohta) tarkoitetuksi valtiontueksi ne valtion toimenpiteet, joilla työnantajien sosiaaliturvamaksuja alennetaan asteittain tekstiili-, vaatetus-, nahka- ja kenkäteollisuusyritysten osalta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt ja asian tosiseikat

3 Taistellakseen vaatetus-, nahka-, kenkä- ja tekstiiliteollisuuden työpaikkojen määrän jatkuvaa laskua vastaan Ranskan parlamentti päätti eräistä taloudellisista ja varainhoidollisista säännöksistä 12.4.1996 annetun lain nro 96-314 (JORF, 13.4.1996; jäljempänä laki) 99 §:llä antaa valtiolle mahdollisuuden kokeiluluonteisesti ja 31.12.1997 asti tehdä puitesopimuksia näiden teollisuudenalojen kanssa työllisyyden ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi niiden neuvottelujen tulokset huomioon ottaen, jotka käytiin työnantajien ja palkansaajien välillä työaikajärjestelystä ja työajan lyhentämisestä työmarkkinaosapuolten välillä työllisyydestä 31.10.1995 tehdyn valtakunnallisen sopimuksen jälkeen, ja myöntää vastineeksi näillä aloilla ylimääräisen sosiaaliturvamaksujen alentamisen matalapalkkaisten palkansaajien osalta sen kaikkia taloudenaloja koskevan yleisen alennuksen lisäksi, joka vahvistettiin 4.8.1995 annetun työllisyyttä ja sosiaaliturvaa koskevista kiireellisistä toimenpiteistä annetun lain nro 95-882, sellaisena kuin se oli muutettuna vuoden 1996 talousarviosta 30.12.1995 annetulla lailla (nro 95-1346), 1 §:ssä.

4 Tämän säännöksen sanamuodon mukaan sosiaaliturvamaksujen ylimääräisen alentamisen avulla pyrittiin yhtäältä ulottamaan alentaminen koskemaan palkkoja, jotka ovat vähemmän kuin 1,5 kertaa lakisääteinen minimipalkka (salaire minimum interprofessionnel de croissance — SMIC) kuukaudessa, kun taas yleisesti sovellettavan toimenpiteen osalta alentaminen koski palkkoja, jotka olivat vähemmän kuin 1,2 kertaa lakisääteinen minimipalkka — tai 1,33 kertaa lakisääteinen minimipalkka 1.10.1996 alkaen. Lisäksi sosiaaliturvamaksujen alentamista koskeva erityinen laskennallinen kerroin piti vahvistaa asetuksella yleisen toimenpiteen soveltamisesta niillä aloilla, joita ylimääräinen alennus koskee.

5 Kerroin vahvistettiin lain nro 96-314 99 §:llä käyttöön otetusta tekstiili-, vaatetus-, nahka- ja kenkäteollisuuden alan työnantajan sosiaaliturvamaksujen asteittaisesta alentamisesta 27.6.1996 annetulla asetuksella nro 96-572 (JORF 28.6.1996, s. 9683; jäljempänä soveltamisasetus) siten, että sosiaaliturvamaksujen ylimääräinen alentaminen oli 734 Ranskan frangia kuukaudessa kutakin minimipalkkaista työntekijää kohti ja että alennus poistui asteittain tultaessa työntekijöihin, joiden palkka oli 1,5 kertaa minimipalkka. Järjestelyn kokonaiskustannukset arvioitiin alun perin 2,1 miljardiksi Ranskan frangiksi, mutta toteutuneet kustannukset jäivät lopulta 1,8—1,9 miljardin Ranskan frangin suuruisiksi.

6 Sen lisäksi, että valtion ja kyseisten alojen välillä oli tehty puitesopimus, myönnettäessä vähintään 50 työntekijän suuruisille yrityksille lain 99 §:n 3 momentissa sosiaaliturvamaksujen ylimääräinen alennus edellytettiin, että kyseinen yritys ja valtio tekevät erityisen sopimuksen, jossa yksilöidään se puitesopimus, jonka alaisuuteen yritys kuuluu, ja ne työllistämistä, työaikajärjestelyä ja työajan lyhentämistä koskevat erityiset sitoumukset, jotka tämä yritys tekee. Lain 99 §:n viimeisessä momentissa säädetään nimenomaisesti, että mikäli yritys ei noudata tekemiään sitoumuksia, sosiaaliturvamaksujen ylimääräinen alennus poistetaan ja että poistaminen voi olla myös takautuva.

7 Alle 50 työntekijän yrityksillä, joilla ei ole velvollisuutta perustaa yritysneuvostoa, jonka jäseninä ovat yrityksen johdon ja työntekijöiden edustajat, on velvollisuus antaa työvoimaviranomaisille ilmoitus puitesopimuksesta, jonka alaisuuteen ne kuuluvat, voidakseen saada ylimääräisen sosiaaliturvamaksujen alennuksen (soveltamisasetuksen 6 §). Siinä tapauksessa, että yritys antaa väärän ilmoituksen saadakseen perusteettomasti ylimääräisen alennuksen, alennus peruutetaan ja yritykseltä peritään maksamatta jätetyt sosiaaliturvamaksut (soveltamisasetuksen 7 §).

8 Tekstiiliteollisuuden alakohtainen työehtosopimus tehtiin 7.5.1996, vaatetusteollisuuden sopimus 29.5.1996 ja nahka- ja kenkäteollisuuden sopimus 5.6.1996. Niissä määrätään 25 prosentin korotuksesta ylityön osalta — eli sen työajan osalta, joka ylittää lakisääteiset 39 viikkotuntia —, vaikka työaikajoustoja koskevassa järjestelyssä ei tätä edellytetä. Lisäksi sopimuksissa määrättiin ylimääräisestä palkallisesta vapaasta, joka on 0—20 prosenttia niistä työtunneista, jotka ylittävät 44 viikkotyötuntia, ja joka on myönnettävä lakisääteisten lepopäivien ja korotusten lisäksi. Työaikaa lyhennettäessä voidaan siis myöntää seitsemän lomapäivää eli noin kolme prosenttia työajasta. Sopimukset sisällytettiin olemassa oleviin alakohtaisiin työehtosopimuksiin.

9 Lain 99 §:n ja soveltamisasetuksen mukaisesti valtio teki tämän jälkeen näiden teollisuudenalojen kanssa työllistämistä koskevat puitesopimukset seuraavasti: Union des industries textilesin kanssa 14.5.1996, Union française des industries de l'habillementin kanssa 31.5.1995 ja Fédération nationale de l'industrie de la chaussure de Francen kanssa nahka- ja kenkäteollisuuden osalta 28.6.1996. Nämä puitesopimukset sisälsivät erityisesti kutakin alaa koskevat sitoumukset työllisyyden turvaamiseksi ja nuorten työntekijöiden työllistämiseksi.

10 Lisäksi lain 99 §:n mukaisesti puitesopimuksissa otetaan huomioon alakohtaisissa työehtosopimuksissa teollisuuden alalla tehdyt sitoumukset, jotka mainitaan tämän tuomion 8 kohdassa. Esimerkkinä mainittakoon tekstiilialan puitesopimuksen 3 kohta "Työaikajärjestelyä ja työajan lyhentämistä koskevien järjestelyjen toteuttaminen", jossa määrätään seuraavaa:

"Allekirjoittamalla 18.5.1982 työajan lyhentämistä ja työvälineiden käytön kehittämistä koskevan sopimuksen, jolla voidaan kehittää osa-aikaista työtä, sekä 13.4.1993 työaikajoustoja koskevan alan valtakunnallisen sopimuksen, jossa määrätään myös työaikajoustosta saatavista vastineista työajan lyhentämistavoitteen mukaisesti. Sopimuspuolena oleva ala pyrkii toteuttamaan työaikajärjestelyä ja työajan lyhentämistä koskevat järjestelyt, joiden avulla voidaan kehittää alan kilpailukykyä ja työllisyystilannetta.

Työaikajärjestelyä ja työajan lyhentämistä koskevien neuvottelujen yhteydessä, joihin ryhdyttiin 31.10.1995 tehdyn työmarkkinajärjestöjen välisen sopimuksen johdosta, 7.5.1996 tehdyillä kolmella sopimuksella ala osoittaa tukevansa vahvasti tätä politiikkaa tavoitellen mahdollisimman myönteisiä vaikutuksia alan työllisyyteen."

Vaatetus-, nahka- ja kenkäteollisuuden puitesopimuksissa on vastaavat sopimuslausekkeet.

11 Työaikaa koskevia sitoumuksia pidetään näin lain 99 §:n 1 ja 2 momentissa edellytetyllä tavalla täytettyinä. Tämän säännöksen 3 momentin mukaan näitä sitoumuksia täsmennetään erityisillä sopimuksilla, jotka tehdään vähintään 50 työntekijän yritysten ja valtion välillä. Tässä momentissa säädetään työaikajärjestelyjen osalta, että yritykset "sitoutuvat aloittamaan neuvottelut työaikajärjestelyjen toteuttamiseksi tai sopimusten täytäntöönpanemiseksi". Voidakseen hyötyä tästä sääntelystä yrityksen on joko sovellettava työehtosopimusneuvotteluissa tehtyjä päätöksiä tai laadittava oma sopimuksensa, joka tällöin on näitä edullisempi.

Kanteen kohteena oleva päätös

12 Komissio aloitti EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan (josta on tullut EY 88 artiklan 2 kohta) mukaisen menettelyn lain 99 §:llä käyttöön otettujen toimenpiteiden osalta (jäljempänä riidanalaiset toimet) ja antoi 5.5.1997 päivätyllä kirjeellä kanteen kohteena olevan päätöksen tiedoksi Ranskan hallitukselle.

13 Kanteen kohteena olevan päätöksen 1 artiklassa määrätään seuraavaa:

"Tekstiilialan suunnitelmassa käyttöön otettu työnantajan sosiaaliturvamaksujen alentaminen 12.4.1996 annetun taloudellisia ja rahoituksellisia säännöksiä koskevan lain nro 96/314 99 artiklan ja 27.6.1996 annetun tekstiili-, vaatetus-, nahka- ja kenkäteollisuuden alan työnantajan sosiaaliturvamaksujen asteittaista alentamista koskevan asetuksen nro 96/572 mukaisesti on laitonta tukea siltä osin kuin siihen ei sovelleta vähämerkityksistä tukea koskevaa sääntöä, jos se on pantu täytäntöön, ennen kuin komissio on määritellyt asiassa kantansa perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

Lisäksi siltä osin kuin kyseessä ei ole tuki, johon sovelletaan vähämerkityksistä tukea koskevaa sääntöä, jonka mukaan enimmäismäärä on vahvistettu 100 000 ecuksi kolmen vuoden aikana, kyseessä on perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan ja ETA-sopimuksen 61 artiklan 1 kohdan mukaisesti yhteismarkkinoille soveltumaton tuki, eikä siihen voida soveltaa perustamissopimuksen 92 artiklan 2 ja 3 kohdan eikä ETA-sopimuksen 61 artiklan 2 ja 3 kohdan mukaisia poikkeuksia."

14 Riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa Ranskan tasavalta velvoitetaan toteuttamaan aiheelliset toimenpiteet lopettaakseen viipymättä laittomien tukien myöntämisen ja varmistamaan jo maksettujen tukien takaisin perimisen.

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

15 Kanteensa tueksi Ranskan hallitus vetoaa ensisijaisesti kanneperusteeseen, joka jakaantuu kahteen osaan ja joka koskee perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan rikkomista.

16 Ranskan hallitus katsoo, että komissio on tehnyt oikeudellisen virheen pitäessään Ranskan viranomaisten tekstiili-, vaatetus-, nahka- ja kenkäteollisuuden hyväksi toteuttamia toimenpiteitä sellaisena valtiontukena, "joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa", perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, siltä osin kuin nämä toimenpiteet ylittävät vähämerkityksistä tukea koskevan raja-arvon ja kun niillä myönnetään yrityksille erityisiä taloudellisia etuja vastineeksi sitoumuksista, joista aiheutuvat kustannukset hyvitetään kyseisen tuen määrällä.

17 Lisäksi Ranskan hallitus katsoo, että komissio on tehnyt ilmeisen tosiseikkoja koskevan arviointivirheen tarkastellessaan toissijaisesti riidanalaisten toimenpiteiden vaikutuksia, koska se on kieltäytynyt hyväksymästä sitä, että toimenpiteet ovat tukea saaville yrityksille rahoituksellisesti ja taloudellisesti neutraaleja.

18 Ranskan hallitus vaatii toissijaisesti, että yhteisöjen tuomioistuin kumoaa kanteen kohteena olevan päätöksen, siltä osin kuin siinä vahvistetaan niiden yhteismarkkinoille soveltumattomiksi katsottujen, sääntöjen vastaisesti myönnettyjen tukien määrä, jotka on palautettava, bruttomääräistä tukea vastaavana vähentämättä tästä määrästä kullekin tukea saaneelle yritykselle vastineista aiheutuneita kustannuksia.

19 Kanneperusteensa ensimmäisessä osassa Ranskan hallitus väittää ensiksi, että jäsenvaltion tietylle yritykselle vastineena niistä toimenpiteistä, jotka yritys on toteuttanut työntekijöidensä hyväksi, myöntämä taloudellinen etu ei ole perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu tuki, koska tämän edun määrä ei ylitä kustannuksia, joita toimenpiteistä aiheutuu yritykselle, tai ylittää ne ainoastaan siten, että kustannusten ylitys on vähemmän kuin vähämerkityksistä tukea koskeva raja-arvo.

20 Ranskan hallituksen mukaan on kiistatonta, että yrityksille vastineeksi siitä toiminnasta, jonka yritys on toteuttanut työntekijöidensä hyväksi, eli toiminnasta, jonka toteuttamiseen yrityksillä ei ole velvollisuutta, toteutettujen valtion toimenpiteiden vaikutuksesta nämä yritykset eivät saa minkäänlaista taloudellista etua suhteessa niihin yrityksiin, joiden hyväksi kyseisiä toimenpiteitä ei ole

toteutettu, koska yritysten toteuttamasta toiminnasta aiheutuu niille ylimääräisiä kustannuksia. Kustannusten, jotka johtuvat yritysten niille hyväksymistä vastineista, ei voida katsoa kuuluvan "tavanomaisesti niiden vastattavaksi", koska kyseiset yritykset eivät olisi hyväksyneet näitä vastineita, ellei valtio olisi tukenut niitä, eikä niillä olisi "tavanomaisissa oloissa" ollut tällaisia kustannuksia.

21 Ranskan hallitus väittää toiseksi, että tällaisten valtion toimenpiteiden, jotka ovat vain vastineita sitoumuksista, joiden osalta edellytetään lakisääteisiä velvollisuuksia enemmän ja jotka tukea saavat yritykset suostuvat tekemään työntekijöidensä hyväksi, ei voida katsoa vääristävän tai uhkaavan vääristää kilpailua.

22 Ranskan hallitus vetoaa alakohtaisiin työehtosopimuksiin, jotka on tehty kyseessä olevilla aloilla, ja toteaa, että ylityöstä maksettavia korvauksia ja hyvitykseksi saatavia lepopäiviä koskevat yritysten tekemät sopimukset ylittävät selvästi ne sitoumukset, jotka työnantajaosapuoli olisi ollut valmis hyväksymään ilman valtion tukea. Ranskan hallituksen mukaan tilanne on tämä erityisesti tekstiiliteollisuuden osalta, jonka alakohtaisella työehtosopimuksella ainoastaan korvataan aikaisempi, vuoden 1993 sopimus ja jolla pelkästään lujitetaan työnantajaosapuolen sitoumuksia eikä puututa alan palkansaajien edunvalvontajärjestöjen sitoumuksiin. Nämä sitoumukset ovat Ranskan hallituksen mukaan työntekijöitä erityisesti suojaavia, minkä vuoksi heidän on helpompi hyväksyä työaikajoustot, ja niillä kannustetaan yrityksiä palkkaamaan uusia työntekijöitä liiallisen ylityön teettämisen sijasta.

23 Ranskan hallitus toteaa lisäksi, että huomattavan useat yritykset, erityisesti suuryritykset, eivät ole halunneet hyötyä sosiaaliturvamaksujen alentamista koskevasta järjestelystä, katsoen, että valtion tämän vastineena edellyttämät kustannukset ovat liian suuret. Kaiken kaikkiaan vain kaksi kolmesta alan yrityksestä eli vastaava osa työntekijöistä on Ranskan hallituksen mukaan osallistunut järjestelyyn. Tämä riittää sen osoittamiseksi, että ne, joiden hyväksi riidanalaiset toimenpiteet oli toteutettu, eivät saaneet minkäänlaista ilmeistä kilpailuetua näiden toimenpiteiden vuoksi.

24 Komission mukaan lain 99 §:llä käyttöön otettu järjestely on perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu valtiontuki. Komissio vetoaa yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön ja väittää, että tietyn alan työmarkkinaosapuolten vapaaehtoisesti tekemistä sopimuksista yrityksille aiheutuvia kustannuksia, olivatpa ne sitten lakisääteisiä kustannuksia korkeammat tai eivät, on pidettävä kustannuksina, joista yritysten on talousarviossaan tavanomaisesti vastattava. Komission mukaan sillä ei ole merkitystä, onko maksujen alentamisen tarkoituksena ollut korvata tukea saavan yrityksen hyväksymät lisäkustannukset.

25 Komissio painottaa edelleen, että markkinoilla, joilla vaihdanta on huomattavaa, kaikki tuet niiden määrästä tai osuudesta riippumatta vääristävät tai uhkaavat vääristää tavanomaista kilpailua, aina silloin kun tuensaajayhtiöt saavat sellaista valtiontukea, jota niiden kilpailijat eivät saa. Esillä olevassa asiassa sosiaaliturvamaksujen alentaminen asettaa näiden alojen yritykset edullisempaan asemaan suhteessa niiden kilpailijoihin, jotka toteuttavat työaikajärjestelyjä tai vastaavia toimenpiteitä tai joiden on toteutettava ne ilman valtiontukea. Komission mukaan tämä kanta koskee myös yleisemmin muissa jäsenvaltioissa toimivia yrityksiä, jotka pyrkivät ilman julkista tukea järkeistämään tuotantoaan varmistaakseen kansainvälisen kilpailukykynsä.

26 Komissio katsoo näin ollen, että lain 99 §:llä käyttöön otetut toimenpiteet ovat luonteeltaan ja kaikilta osiltaan perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

27 Ranskan hallitus katsoo kanneperusteensa toisessa osassa, joka perustuu siihen, että komissio kieltäytyi hyväksymästä riidanalaisten toimenpiteiden taloudellista neutraliteettia, että komissio ei voi asettaa kyseenalaiseksi Ranskan viranomaisten esittämien tilastotietojen tarkkuutta ja luotettavuutta.

28 Lisäksi vastauksessaan komission väitteeseen, jonka mukaan Ranskan viranomaisten esittämissä laskelmissa ei oteta huomioon taloudellista etua, jonka

tukea saavat yritykset saavat riidanalaisten toimenpiteiden avulla toteutetun työaikajärjestelyn ansiosta tuottavuuden kasvuna, Ranskan hallitus toteaa, että käyttöön otettu järjestely ei sellaisenaan tuota yrityksille minkäänlaista taloudellista etua odotettavissa olevan kilpailukyvyn kasvun muodossa, joka liittyisi työaikajärjestelyyn. Kyseisellä järjestelyllä näille yrityksille asetetaan velvoitteita, jotka ovat työntekijöiden kannalta edullisia niiden työllistävän vaikutuksen, palkkauksen ja ylityötunneista saatavien korvausten kannalta, jotka ovat Ranskan hallituksen mukaan osa hallituksen yleispoliittisia tavoitteita ja joista aiheutuu yrityksille ylimääräisiä kuluja, joita ne eivät sen mukaan olisi missään muussa tapauksessa ottaneet vastattavakseen ilman sosiaaliturvamaksujen alentamisen niille tarjoamaa kannustinta.

29 Tämän vuoksi työaikajärjestelyyn liittyvä kilpailukyvyn kasvu ei Ranskan hallituksen mukaan seuraa välittömästi riidanalaisista toimenpiteistä, vaan se riippuu konkreettisesti kunkin yrityksen tekemistä uudistuksista työn organisoinnissa. Riidanalaisilla toimenpiteillä ainoastaan helpotetaan näiden uudistusten toteuttamista korvaamalla yrityksille väliaikaisesti työntekijöiden kannalta erityisen edullisista olosuhteista johtuvat kustannukset.

30 Ranskan hallitus vetoaa lisäksi siihen, että riidanalaisilla toimenpiteillä toteutettu työaikajärjestelyyn perustuvan yritysten uudelleenorganisoinnin mahdollisesti tuottama kilpailukyvyn kasvu on vain potentiaalinen ja vaikeasti mitattavissa. Nämä työaikajärjestelyä ja työajan lyhentämistä koskevat toimenpiteet ovat omiaan aiheuttamaan kustannuksia niiden edellyttämän uudelleenorganisoinnin vuoksi ainakin niissä tapauksissa, joissa täytäntöönpano on nopeaa. Näihin toimiin perustuva tuottavuuden kasvu on ainakin lyhyellä aikavälillä mahdotonta.

31 Komissio katsoo, että käytettävissä olevien tilastotietojen sattumanvaraisuuden vuoksi kyseessä olevan järjestelyn neutraalisuutta on mahdoton osoittaa.

32 Tämän vuoksi laskelmat, joihin Ranskan viranomaiset vetoavat tukeakseen väitettään, jonka mukaan tuesta saatavat edut tasaantuvat tukea saaville yrityksille aiheutuvilla kustannuksilla, koskevat kaikkia näiden alojen yrityksiä, vaikka vain järjestelyyn osallistuville yrityksille aiheutuvat kustannukset pitäisi tämän arvioimiseksi ottaa huomioon. Vaikka olisikin mahdoton arvioida järjestelyyn osallistuvien yritysten lukumäärää ja suuruutta, kyseisen järjestelyn neutraalisuuden osoittaminen on myös mahdotonta.

33 Osoittaakseen tuen neutraalin luonteen Ranskan tasavallan olisi joka tapauksessa pitänyt vähentää tukea saaville yrityksille aiheutuneista kustannuksista ne, jotka työnantajaosapuoli olisi joka tapauksessa hyväksynyt ilman valtion toimenpiteitä. Koska tämä oli mahdotonta, merkitsee se vuorostaan sitä, että on mahdotonta tulla siihen johtopäätökseen, että kyseessä oleva järjestely on neutraali.

34 Komissio katsoo lisäksi, että vaikka kilpailukyvyn kasvu ei johtuisikaan välittömästi riidanalaisista toimenpiteistä, kilpailukyky kasvaa välttämättä, kun tuotantorakenteita sopeutetaan markkinoihin, mikä puolestaan on mahdollista työaikajärjestelyjen ansiosta.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi

35 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tuen käsite kattaa julkisten viranomaisten myöntämät edut, jotka eri tavoin alentavat yrityksen vastattavaksi tavallisesti kuuluvia kustannuksia (ks. muun muassa asia 30/59, De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg v. korkea viranomainen, tuomio 23.2.1961, Kok. 1961, s. 1, 39; Kok. Ep. I, s. 69; asia C-387/92, Banco Exterior de España, tuomio 15.3.1994, Kok. 1994, s. I-877, 13 kohta; asia C-241/94, Ranska v. komissio, tuomio 26.9.1996, Kok. 1996, s. I-4551, 34 kohta ns. "Kimberly Clark" -tapaus ja asia C-256/97, DM Transport, tuomio 29.6.1999, Kok. 1999, s. I-3913, 19 kohta).

36 Tältä osin yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että yritysten sosiaaliturvamaksujen osittainen huojennus tietyllä teollisuudenalalla on perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tukea, jos toimenpiteen tarkoituksena on vapauttaa osittain alan yritykset yleisen sosiaaliturvajärjestelmän tavanomaisen soveltamisen mukaisista maksuista ilman, että kyseistä vapautusta voitaisiin perustella järjestelmän luonteella tai rakenteella (asia 173/73, Italia v. komissio, tuomio 2.7.1974, Kok. 1974, s. 709, 33 kohta; Kok. Ep. II, s. 323; vastaavasti asia C-301/87, Ranska v. komissio, tuomio 14.2.1990, Kok. 1990, s. I-307, 41 kohta).

37 Yhteisöjen tuomioistuin on todennut myös, että valtion toimenpiteitä ei voida jättää katsomatta perustamissopimuksen 92 artiklassa tarkoitetuksi tueksi yksinomaan sillä perusteella, että toimenpiteet ovat luonteeltaan sosiaalisia (ks. muun muassa em. asia Italia v. komissio, tuomion 28 kohta; em. Kimberly Clark -tapaus, tuomion 21 kohta ja asia C-75/97, Belgia v. komissio, tuomio 17.6.1999, Kok. 1999, s. I-3671, 25 kohta).

38 Esillä olevassa asiassa riidanalaisilla toimenpiteillä pyritään alentamaan asteittain työnantajien sosiaaliturvamaksuja tiettyjen erityisten teollisuudenalojen yrityksissä, minkä vuoksi niitä on pidettävä toimenpiteinä, jotka täyttävät tämän tuomion 35—37 kohdassa mainitut oikeuskäytännössä vahvistetut edellytykset ja kuuluvat näin perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan.

39 Ranskan hallitus vastustaa kuitenkin tällaista luonnehdintaa väittäen, että sosiaaliturvamaksujen alentaminen on vain vastine poikkeuksellisista ylimääräisistä kustannuksista, jotka yritykset ovat ottaneet vastattavakseen työehtosopimusneuvotteluiden johdosta, ja että nämä ylimääräiset kustannukset huomioon ottaen riidanalaisia toimenpiteitä on pidettävä joka tapauksessa taloudellisesti neutraaleina.

40 Tältä osin on todettava, että yrityksille aiheutuvat kulut, joista Ranskan hallitus tekee selkoa, perustuvat työnantajaosapuolen ja ammattijärjestöjen välillä tehtyihin työehtosopimuksiin, joita yritysten on noudatettava joko siksi, että ne ovat liittyneet sopimuksiin tai siksi, että sopimuksia on säädösteitse laajennettu. Tämänkaltaiset kustannukset rasittavat yritysten talousarviota luonteensa vuoksi.

41 Lisäksi asiassa ei ole kiistetty sitä, että alakohtaisten työehtosopimusten tekemisellä aiheutetaan yrityksille näiden uudelleenorganisointiin liittyviä kustannuksia, mutta pyritään myös parantamaan näiden kilpailukykyä.

42 Tämän tuomion 10 kohdassa mainittujen puitesopimusten sanamuodosta seuraa, että vaikka alakohtaisilla työehtosopimuksilla tuetaankin työnantajien työntekijöihinsä nähden tekemiä sitoumuksia, näiden puitesopimusten tavoitteena on tämän lisäksi työaikajärjestelyn ja työajan lyhentämisen avulla tukea yritysten kilpailukykyä ja työllisyyttä kyseisillä aloilla.

43 Kanteen kohteena olevan päätöksen VII luvun 26 kohdassa todetaan tältä osin, että on järkevää ajatella, että työn uudelleenorganisoinnin avulla yrityksen tehokkuutta voidaan parantaa, koska näin yritysten voimavarat voidaan sopeuttaa paremmin markkinoilla vallitseviin olosuhteisiin ja markkinoiden ominaispiirteisiin.

44 Ranskan hallitus ei kiistä sitä, että näiden yritysten kilpailukyky kasvaa, mutta painottaa sitä, että tällainen kasvu on luonteeltaan potentiaalinen ja vaikeasti mitattavissa.

45 Ranskan hallituksen kantaa ei voida asettaa kyseenalaiseksi. Se ei kuitenkaan koske vain niitä etuja, joita yritykset saavat alakohtaisten työehtosopimusten perusteella, vaan myös näistä sopimuksista aiheutuvia kustannuksia.

46 Työmarkkinaosapuolten tekemät sopimukset ovat kokonaisuus, eikä niitä voida arvioida ottamalla erillisinä huomioon jommallekummalle sopimuspuolelle niistä aiheutuvat myönteiset tai kielteiset vaikutukset. Ottaen huomioon kuinka erilaisista syistä työmarkkinaosapuolet päättävät turvautua neuvotteluihin ja se, että näiden neuvottelujen tulos on kompromissi, jota varten kukin sopimuspuoli

luopuu vaatimuksistaan tietyissä kysymyksissä saadakseen vastineeksi etuja joissakin toisissa kysymyksissä, ilman että nämä välttämättä liittyisivät toisiinsa, ainakin nyt esillä olevassa tilanteessa on mahdotonta riittävän tarkasti arvioida yrityksille tällaisista sopimuksista aiheutuvia lopullisia kustannuksia.

47 Näin ollen se, että kyseessä olevilla valtion toimenpiteillä pyritään hyvittämään tiettyjen alojen yrityksille työehtosopimusten tekemisestä ja täytäntöönpanosta aiheutuneita kustannuksia, ei estä niiden katsomista perustamissopimuksen 92 artiklassa tarkoitetuksi tueksi.

48 Edellä esitetystä seuraa lisäksi, että kantajan toissijainen vaatimus on hylättävä. Yrityksille aiheutuvia ylimääräisiä kustannuksia, joista tässä on kyse, ei voida vähentää sellaisen tuen määrästä, joka on palautettava.

49 Koska Ranskan hallituksen kanneperusteita ei ole hyväksytty, kanne hylätään kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

50 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvaamista ja koska Ranskan tasavalta on hävinnyt asian, Ranskan tasavalta on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Kanne hylätään.**

2) **Ranskan tasavalta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

Rodríguez Iglesias	Kapteyn	Hirsch
Moitinho de Almeida	Gulmann	Murray
Sevón	Wathelet	Schintgen

Julistettiin Luxemburgissa 5 päivänä lokakuuta 1999.

R. Grass
kirjaaja

G. C. Rodríguez Iglesias
presidentti